

Præsterne uden for kirken

- Om danske præsters verdslige opgaver
under enevælden og det tidlige demokrati (indtil ca. 1870)

Foredrag v. cand.mag. Torben Albret Kristensen

Horsensegnens Slægtsforskere
onsdag den 4. marts 2026

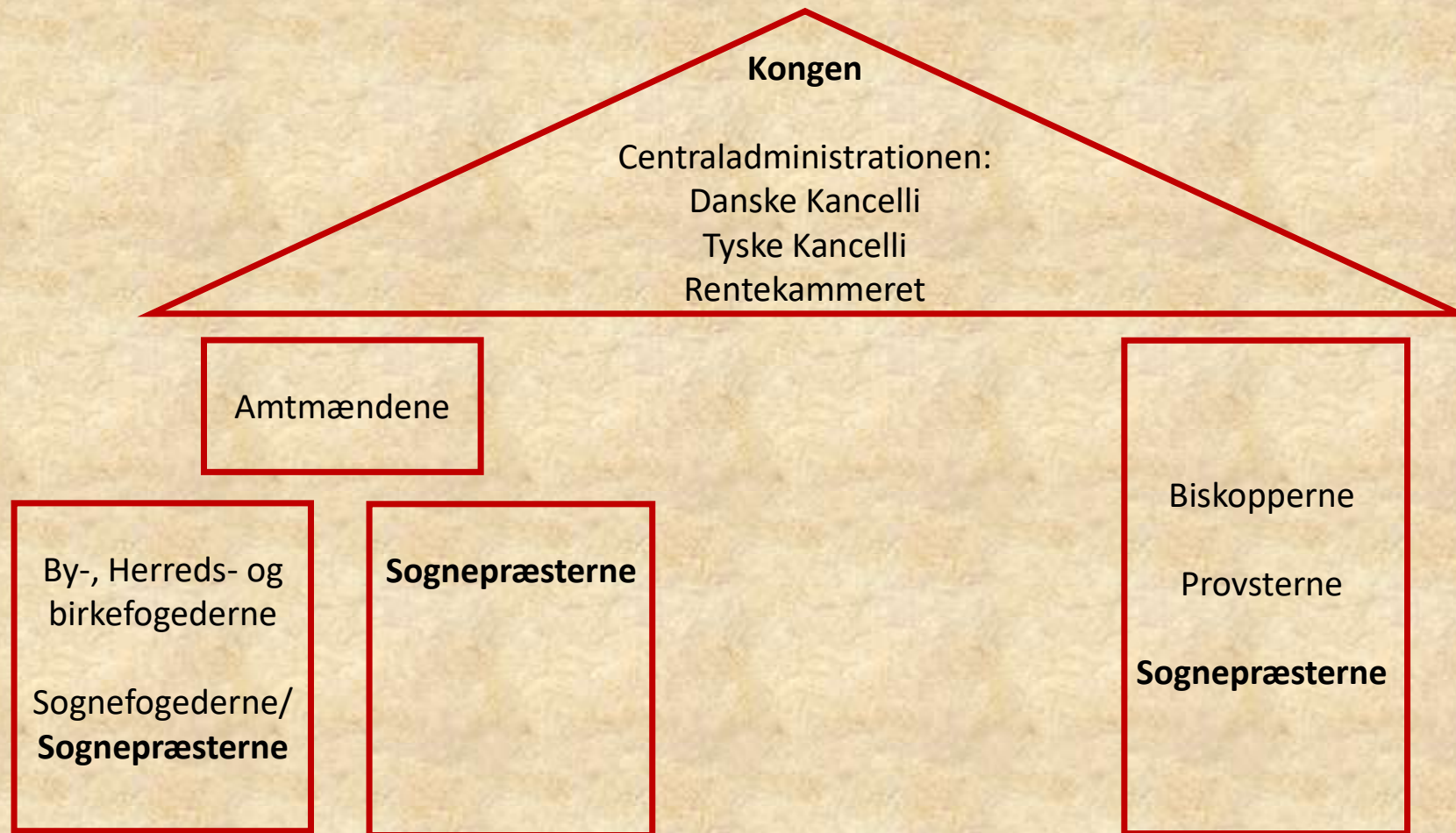

Hvad skal der ske?

- Magtens hierarki
- Hvem var præsterne?
- Præsten og skolevæsenet
- Præsten og fattigvæsenet
- Pause
- Præsten og skattevæsenet
- Præsten og sundhedsvæsenet
- Præsten og civilregistreringen
- Alt det andet
- Spørgsmål

Magtens hierarki

Hvem var præsterne?

- betingelser for præsteansættelse i 1800-tallet

- Dansk indfødsret
- 25 år gammel (dispensation mulig)
- Teologisk embedseksamen fra Københavns Universitet
- Karakterkrav (jf. Bek. 28/5-1851): 1. karakter (embeder o. 900 Rdl.), 2. karakter: (embeder 700-900 Rdl.), 3. karakter (embeder u. 700 Rdl.)
- Bestået homiletisk (talegaver) og kateketisk prøve
- Ikke skyldig i usædeligt forhold (studenter, der har begået lejemål: ikke være præst i to år og ikke i sognet, hvor forseelsen foregik)
- Ikke gået i skole eller studeret ved jesuitiske steder
- Underforstået: kun mænd!

Præsten og skolevæsenet

- Tilsyn med lærere og elever (indtil 1933)
 - Indberetninger til provst og biskop
- Skolekommissionerne 1814-1867 (Formand og sekretær)
 - Forhandlingsprotokoller
 - Regnskaber

Præsten og skolevæsenet

Ausdraget den 21de April 1879 af det ved Lov af 27de April 1875 oprettede Lærervæsenet i
i Skoleby Skole. Af 4de Kl. var der 17 drenge, 1 næstfj. og 23 piger,
født bl.a. 3 drenge og 10 piger antagelig til lærervæsenets for-
beredelse: Niels Hansen, Mads Peter Mathias, Karen Hansen
Elise Fich, Gjertrud Marie Nielsen bl.a. indfødsrettede ind-
fødsrettede af Skolen.
Af 3de Kl. 11 drenge, 1 næstfj., 11 piger, 1 næstfj., 1 næstfj., 1 næstfj.,
3 drenge og 6 piger bl.a. udflyttere: 4 Kl.
Af 2de Kl. 11 drenge, 10 piger, 5 drenge og 4 piger bl.a. udflyttere.
3 Kl.
Af 1ste Kl. 11 drenge, 2 næstfj., og 8 piger, 1 næstfj., 5 drenge og
6 piger bl.a. udflyttere: 2 Kl.
Skolens Lærere var meget deltagende i alle de i anseelse
værende for meget ansvarligt i den Henseende.
Carl Boy. P. Brandt J. Nilsen

- Materiale findes hos:
 - Skolerne
 - Skolekommissionerne
 - Pastoraterne
 - Skoledirektionerne
 - Amterne/ Amtsrådene
 - Stifterne

Præsten og fattigvæsenet

- Fattigkommissionerne 1803-1867 (Formand og sekretær)
 - Forhandlingsprotokoller
 - Regnskaber
- Legater og stiftelser
- Materiale findes hos:
 - Fattigkommissionerne
 - Pastoraterne
 - Amtsfattigkasserne
 - Amterne
 - Stifterne

Acto C
Jens Jørgen Porsfelt har mig medtaget Andelen
af Masmeis Jørgensen's Legat til Mingsballe
Fattigkasse for haaret 1853. D. 24de
November 1853. A. S. Meier.

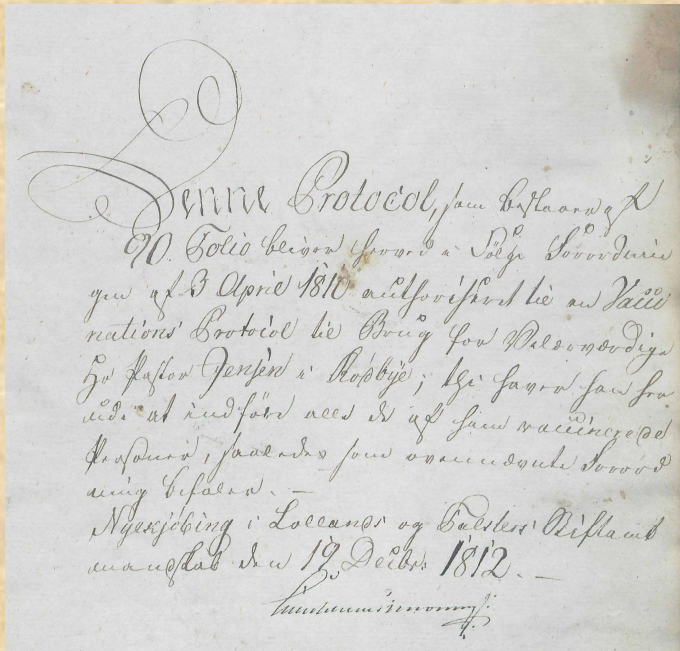
Præsten og skattevæsenet

Huusmand
Jens Mads
Kiedebj
gaardmand
Jens Mads
i Smug vedro Jorgens
Jens Anna Kiedebj
Huusmand
Mads Karon
Sax for dig nu den, som if
er for at kunne, men
veler.
Dette er den rigtige, sa
Mit mig er den, og for Mit
Jeg alvordigt for dundt er
fars, bester jeg med nogen
Laand. Datum Humble præ-
stegaard. d. 18. Junij. 1698.
Magnus Haugaard.

- Mandtalslister (særligt ved ekstraskatter)
- Materiale findes hos:
 - Amterne/amtstuerne
 - Rentekammeret
 - Reviderede regnskaber

Præsten og sundhedsvæsenet

- Vaccinationer
- Smitsomme sygdomme
- Jordemødre
- Materiale findes hos:
 - Distriktslægerne
 - Stiftsfysici
 - Amterne
 - Stifterne
 - Sundhedskollegiet
 - Den kgl. Fødselsstiftelse

Nr 3.

1838, Fjerde Klasse
til Documenter efter Stempletpapire
Forordningens §. 5. litt. c.
20 Rigsbankskilling Solv.

Schifter. 1838. Falkenskiold.

Anne Catharine Christoffersdatter,
afg. Eduard Christoffer Hau-
sens og h. Volborg Olsdatters
Barn, er født 6 Juni 1823,
dødt 27de Juli f. l. næstfø-
ndt 24 Juni 1825 og begravet,
indenfor ved Blagild 1830,
med meget god Seendskab og
Oyffersæl, fød i Gylmerst-
borg Kirke; sin far moralhæu-
ner i Kommunens og Communi-
tets Råd og Oik. Da. Sidst.

Astrupskov 21 Novbr 1838.

H. S.

Præsten og civilregistreringen

- Kirkebøger
- Folketællinger
- Skudsmålhbøger
- Til- og afgangslister
- Navneforandringer
- Separation og skilsmisse

Spørgsmål

TAK1

Sogneforstanderskabet i Køng 1861-1867.

Stående fra venstre:

1. Peder Pedersen, Storkegaard, Højbjerg
2. Rasmus Nielsen, sognefoged, Bonnegaarden, Køng
3. Søren Jensen, gdmd, Holte
4. Mads Mikkelsen, gdmd., Gummerup.

Siddende:

1. Rasmus Rasmussen, Risagergaard, Gummerup
2. Maler og gdmd. Niels Pedersen, Hillerup
3. C.F. Strodtmann, kappelän for pastor Chr. Storch
4. C.C.E. Jacobsen, lærer, Gummerup
5. Hans Sørensen, Toftegaard, Køng
6. Knud Sørensen, gdmd. Højrup

Torben Albret Kristensen; 08-10-2019

~ Tak for i dag ~

Torben Albret Kristensen
Enghavevej 16, Næstved By
4700 Næstved

20287611

torbenalbret@gmail.com

www.torbenalbret.dk

www.facebook.com/torben.tkak.dk

